

דגשים לגבי התנהלותו של "גוף פעיל בבחירות"

* בכל מקרה של סתירה, ההוראות המחייבות הן אלו שמופיעות בחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973

בשנת 2017 התקבל תיקון מס' 35 לחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973 (להלן - החוק) ובמסגרתו הוחלו על גופים פעילים בבחירות הוראות ומגבלות שונות בנוגע להתנהלותם בקשר למערכת הבחירות לכנסת.

בסעיף 1 לחוק נכללה הגדרה של מיהו "גוף פעיל בבחירות". בסעיף 10 לחוק נקבעו הכללים הנוגעים להתנהלותו של גוף פעיל בבחירות, לרבות מגבלות על מקורות המימון שלו, והוטלו עליו חובות רישום אצל מבקר המדינה ודיווח למבקר.

אשר לחובת הרישום אצל מבקר המדינה - לפי סעיף 10ג(א) לחוק, אדם או חבר בני אדם שבכוונתם לבצע פעילות בחירות, כהגדרתה בסעיף 1 לחוק, בשווי כולל העולה על 117,600 ש"ח או לגייס תרומות למטרה זו בשווי כולל כאמור, חייבים להירשם קודם לכן אצל מבקר המדינה כגוף פעיל בבחירות.

בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג) מפורטים תנאי הרישום השונים לגבי פעילות בחירות בשווי 117,600 ש"ח ועד 470,400 ש"ח, ולגבי פעילות בחירות בשווי העולה על 470,400 ש"ח.

"פעילות בחירות" מוגדרת בסעיף 1 לחוק כך:

"אחת או יותר מהפעילויות המנויות להלן שבוצעה שלא בידי מפלגה או גוף הקשור לסיעה:

- (1) יצירת מאגר מידע ובו פרטים מזהים של בוחרים בבחירות לכנסת לצד מידע בדבר כוונת ההצבעה שלהם בבחירות, לשם ביצוע הפעילויות האמורות בפסקאות (2) עד (4) שלהלן, ושלא לשם מכירתו למפלגה;
- (2) הסעת בוחרים ביום הבחירות לכנסת, שלא לפי חוק ושלא בתמורה מלאה, לשם הבטחת הצבעתם בשל כוונת ההצבעה שלהם בבחירות;
- (3) פנייה ישירה בתקופת הבחירות לבוחרים בעלי עמדות פוליטיות מסוימות שמטרתה להשפיע עליהם או להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת;
- (4) תעמולה באמצעות מודעות פרסום, שמטרתה להשפיע על בוחרים להצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת או להימנע מלהצביע בעד רשימת מועמדים מסוימת."

אשר לחובת הדיווח על תרומות שקיבל גוף פעיל בבחירות - לפי סעיף 10ג(ז) לחוק, על גוף פעיל בבחירות למסור למבקר המדינה בתוך 14 ימים פרטים על התרומות שקיבל או החזיר (למשל, סכום התרומה ופרטי התורם), באמצעות מערכת ממוחשבת המצויה באתר האינטרנט של משרד מבקר המדינה. פרטי התרומות כפי שמסר גוף פעיל בבחירות יפורסמו לציבור.

אשר למגבלות על מקורות המימון של גוף פעיל בבחירות - סעיף 10ג(ו) קובע מגבלות הן ביחס באשר לזהות התורם ומקורות התרומה (למשל - אין לקבל תרומה מתאגיד ואסורה תרומה במזומן) והן בנוגע לסכום התרומה המרבי שמותר לקבל מתורם ובני ביתו, וזאת בהתאם לשווי הכספי של פעילות הבחירות שהגוף ביצע או מבקש לבצע.

אשר לניהול חשבונות והגשת דוח כספי למבקר המדינה - החוק מחייב גוף פעיל בבחירות לנהל את חשבונותיו ולרשום את הכנסותיו והוצאותיו לפי הנחיות מבקר המדינה. נוסף על כך, על פי סעיף 10ג(י) לחוק, על גוף פעיל בבחירות להגיש למבקר המדינה בתוך 16 שבועות מיום פרסום תוצאות הבחירות דוח כספי על חשבונותיו "בתקופה שבה פעל כגוף כאמור ועד למועד מסירת הדוח". מבקר המדינה יגיש ליו"ר הכנסת דוח על תוצאות ביקורת חשבונותיו של גוף פעיל בבחירות ויציין בו אם הגוף הפעיל בבחירות ניהל מערכת חשבונות לפי ההנחיות, אם התרומות שקיבל עמדו במגבלות הקבועות בחוק ואם הגיש הודעות ודוחות כמתחייב בחוק.

אשר לעיצומים על גוף פעיל בבחירות בגין התנהלותו בניגוד להוראות - למבקר המדינה יש סמכות להטיל על גוף פעיל בבחירות עיצומים כספיים בגין ליקויים שנמצאו בהתנהלותו כמפורט בסעיף 10ג(טו) לחוק. עוד נקבע בחוק כי פעילות בניגוד להוראות מסוימות יכולה לעלות כדי עבירה פלילית. למשל, לפי סעיף 9א לחוק, "מבצע פעילות בחירות בשווי כולל של 587,800 ש"ח בלי שנרשם כגוף פעיל בבחירות, בניגוד להוראות סעיף 10ג(א) או בלי שהתאגד, בניגוד להוראות סעיף 10ג(ג)(1), או לא מסר למבקר המדינה דוח על מערכת החשבונות שניהל, בניגוד להוראות סעיף 10ג(י) במטרה לרמות", דינו מאסר שנה.